

STUDENCI

UNIwersYTETU EKONOMICZNEGO W KRAKOWIE

NA RYNKU PRACY – BADANIA ANKIETOWE

Wprowadzenie

Temat poruszony w niniejszym artykule jest niezwykle istotny i aktualny z punktu widzenia analizy aktywności zawodowej na rynku pracy ludzi młodych i jeszcze ciągle się uczących. Obecnie stanowią oni coraz bardziej liczną i często poszukiwaną grupę pracowników przez pracodawców, np. tych, którzy oferują staże pracownicze. Wymogi stawiane przez dynamicznie rozwijający się rynek pracy absolwentom motywuje uczących się do podjęcia pracy jeszcze w czasie trwania nauki, aby w ten sposób ułatwić sobie start po skończeniu edukacji¹. Często zdarza się, że praca podjęta na studiach staje się pracą stałą na dłuższy czas². Można zaobserwować, że w ciągu ostatnich kilkunastu lat początek aktywności zawodowej wśród studentów przesunął się na okres uczenia się, młodzi ludzie już nie czekają do końca okresu studiów, aby podjąć zatrudnienie. Sytuacja ta wymaga od młodych ludzi odpowiedzi na ważne i trudne pytanie: Co chcieliby w przyszłości robić? W trosce o własne dobro szukają zatrudnienia znacznie wcześniej³ niż ich rówieśnicy jeszcze kilkanaście lat temu.

Celem artykułu jest zaprezentowanie i omówienie, w jaki sposób studenci Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie podchodzą do zagadnień związanych z rynkiem pracy, poszukiwaniem pracy i zatrudnianiem się w trakcie trwania nauki. Jakie podejmują decyzje? Jaka motywacja im towarzyszy i czym się kierują? Analiza powstała na podstawie opracowania wyników ankiet przeprowadzonych wśród studentów studiów stacjonarnych i niestacjonarnych UE w Krakowie. Proces doboru próby składał się z kilku etapów. W pierwszej kolejności została zdefiniowana badana populacja (zbiorowość). Podmiotem badania byli studenci w wieku od 20-24 lat. Następnie wyznaczono zakres przestrzenny badania i czas jego realizacji. Ankieta została przeprowadzona na UE w Krakowie

¹ A. Baranowska-Skimina: Absolwenci i studenci na rynku pracy. www.egospodarka.pl [dostęp: 6.07.2011].

² M. Ciesielski: Studenci na rynku pracy. www.biznespolska.pl [dostęp: 7.07.2011].

³ A. Soboń-Smyk: Studenci na rynku pracy. www.praca.eurostudent.pl [dostęp: 7.07.2011].

w czerwcu i lipcu 2011 roku. W ankiecie wzięło udział około 250 studentów, w tym około 80% byli to pobierający naukę w systemie studiów niestacjonarnych na pierwszym roku. Pozostali studenci kształcili się już czwarty rok na studiach stacjonarnych. Ankietowani byli studenci przypisani do grup ćwiczeniowych i wykładowych. Kolejny etap to ustalenie liczebności próby. Odpowiednia liczebność próby dawała możliwości wyciągania wniosków o całej badanej populacji z zachowaniem możliwie jak największej dokładności i wiarygodności. Ostatni etap badania to dobór próby oparty na kryteriach zdrowo-rozsądkowych. Wybrano te grupy studentów, do których można było dotrzeć w sposób bezpośredni, co z kolei zapewniło zwrot niemal wszystkich wypełnionych ankiet. Przeprowadzone badanie było kontynuacją, w rozwiniętej formie, badania z 2007 i 2008 roku⁴. Już na samym początku badań można było zaobserwować, że znacznie większa liczba studentów w poszczególnych grupach ćwiczeniowych i wykładowych wytypowanych do badania zadeklarowała się, że pracuje lub poszukuje pracy w porównaniu do badania przeprowadzonego cztery lata temu na podobnej grupie studentów.

Przeprowadzona ankieta składała się z piętnastu pytań, z czego dwa były otwarte i wymagały wskazania własnej odpowiedzi przez ankietowanego. Były one związane z cechami, jakie powinien posiadać tzw. idealny kandydat poszukujący pracy – pytanie nr 8, oraz ze wskazaniem najważniejszych czynności, jakie powinna wykonać osoba poszukująca pracy – pytanie nr 9. Te dwa pytania stanowiły bazę do opracowania wskazówek, które mogłyby być pomocne dla wszystkich tych, którzy stoją przed decyzją związaną z wyborem i poszukiwaniem pierwszej pracy jeszcze w trakcie trwania nauki.

Studenci UE w Krakowie na rynku pracy

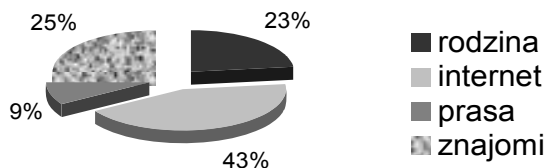
Studenci spotykają się z pracą już na studiach. Są to praktyki lub staże odbyte w ramach podjętego cyklu kształcenia na uczelni wyższej. Ten rodzaj aktywności zawodowej jest obligatoryjny i zazwyczaj bezpłatny. Studenci chcą pracować z wielu różnych powodów. Praca jest jednym z pierwszych symptomów dorosłości i samodzielności, dodatkowo przynosi korzyści finansowe, co daje możliwość usamodzielnienia się i odciążenia rodziny od finansowania kształcenia wyższego oraz utrzymania w miejscu nauki. Pierwsze pytanie ankiety było związane z przesłankami, jakie towarzyszą studentom, gdy decydują się na szukanie i podjęcie pracy. Zapytano studentów o motywy poszukiwania i pod-

⁴ G. Wronowska: Aktywizacja zawodowa wśród studentów Akademii Ekonomicznej w Krakowie. Badania ankietowe. W: *Ekonomia*. Tom 2. Red. J. Sokołowski, G. Węgrzyn. Wydawnictwo UE, Wrocław 2011, s. 443-456.

jęcia pracy. W zasadzie odpowiedzi były trzy. 57% ankietowanych poszukiwało pracy, ponieważ było to podyktowane koniecznością finansową. Studenci musieli sami się utrzymać lub zdobyć dodatkowe środki finansowe, aby opłacić studia i się utrzymać. Niewiele mniej, bo 40% podjęło poszukiwania pracy i zatrudniło się, aby zdobyć doświadczenie zawodowe, tak potrzebne na rynku pracy. Tylko 3% studentów zadeklarowało chęć dodatkowego rozwoju poprzez podjęcie pracy oraz motywowało zatrudnienie nadmiarem wolnego czasu czy ciekawością świata.

Czas poświęcony na znalezienie wymarzonej pracy kształtował się w różnicowany sposób. Rekordziści znaleźli pracę w ciągu 5 dni i 253 dni. Średni czas poszukiwania wyniósł w badanej grupie studentów 59 dni. Wydaje się, że jest to stosunkowo długi czas poświęcony na jedną czynność, wymagający dużej cierpliwości. Studenci podkreślali swą determinację, optymizm i niestawianie sobie ograniczeń mimo braku niektórych umiejętności stawianych przed kandydatem na dane stanowisko pracy. Chętnie brali udział w rozmowach kwalifikacyjnych, traktując je jako źródło cennych informacji i doświadczenie, które może się przydać w przyszłości.

W pytaniu trzecim ankiety studenci wskazywali na sposoby poszukiwania pracy i źródła informacji na temat ofert pracy na rynku. Odpowiedzi prezentuje rysunek 1.

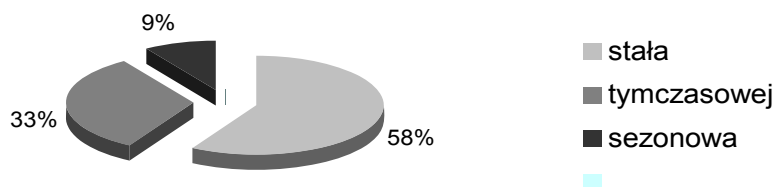
Rys. 1. Źródła poszukiwania pracy przez studentów UE w Krakowie

Źródło: Opracowanie wyników na podstawie ankiety.

Wśród możliwych źródeł pozyskania pracy internet cieszył się największym zainteresowaniem i był najczęściej wykorzystywany, bo aż przez 43% ankietowanych studentów. W drugiej kolejności ankietowani korzystali z pomocy znajomych i rodziny. Łącznie stanowiło to 48% osób biorących udział w badaniu. Pozostałe 9% badanych korzystało z pomocy prasy, w dużej mierze dzienników i dodatków z ofertami pracy. Podkreślali fakt, iż ważne jest, aby

wszyscy w kręgu znajomych i rodziny posiadali informację o tym, że się szuka pracy. To zdaniem badanych studentów zdecydowanie ułatwia znalezienie zatrudnienia.

Pytanie czwarte było związane z charakterem poszukiwanej pracy przez studentów. Wyniki prezentuje rysunek 2.

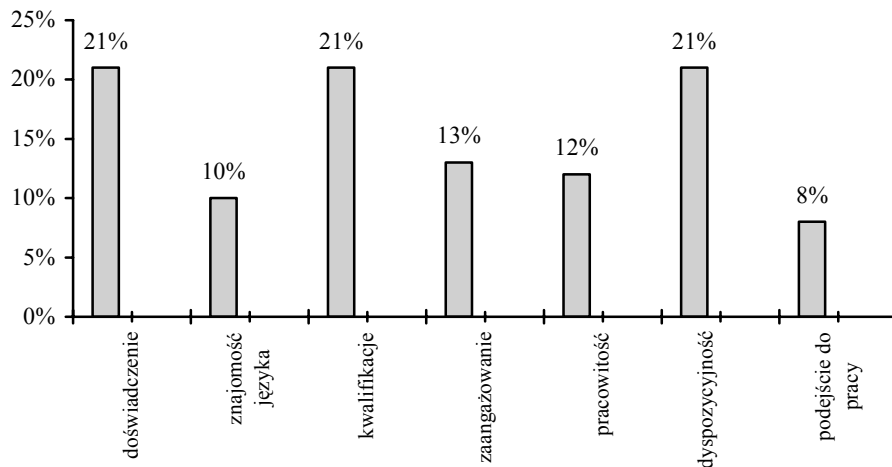
Rys. 2. Jakiej pracy poszukiwali studenci?

Źródło: Opracowanie wyników na podstawie ankiety.

Ponad połowa, bo aż 58% ankietowanych, szukała pracy na stałe. 33% szukało zatrudnienia tymczasowego, a tylko 9% ubiegało się o pracę sezonową.

Preferowane miejsce pracy studenci mieli wskazać w pytaniu piątym. 75% badanych szukało i znalazło pracę w kraju, z czego ponad połowa wskazała, że jest to miejsce studiowania. Niektórzy ankietowani ograniczali swoją odpowiedź tylko do wyboru pomiędzy krajem a zagranicą, natomiast pomijali dodatkowe pytania związane z tym, czy praca znajduje się w miejscu studiowania, czy też stałego zamieszkania. Stąd wyniki w tym przypadku nie są dokładne. Pozostałe 25% ankietowanych szukało i podjęło pracę za granicą.

Pytanie szóste dotyczyło tego, na co zwracali największą uwagę potencjalni pracodawcy. Zdania ankietowanych były mocno zróżnicowane. Było to związane z charakterem pracy, o którą się ubiegali, odpowiedzialnością związaną z danym stanowiskiem pracy i efektem rozmowy kwalifikacyjnej. Wyniki prezentuje rysunek 3.

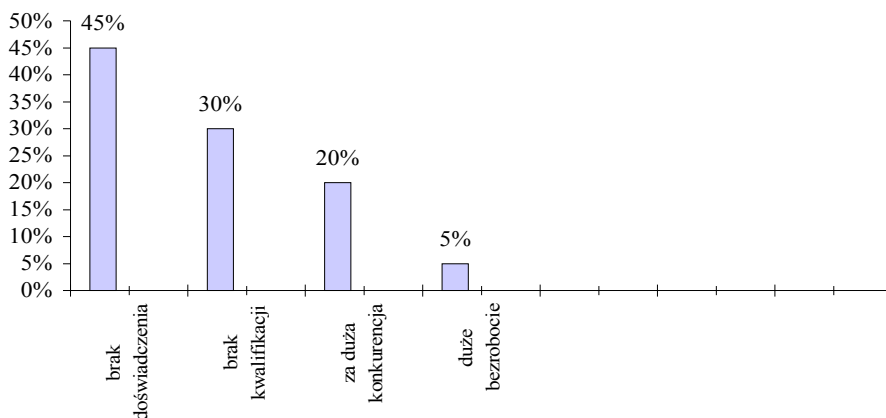
Rys. 3. Na co zwracali uwagę potencjalni pracodawcy?

Źródło: Opracowanie na podstawie ankiet.

Studenci biorący udział w badaniu wskazali w pierwszej kolejności na trzy cechy – po 21% ankietowanych osób na każdą, które były pożądane przez potencjalnych pracodawców. Były to: posiadane doświadczenie, co w przypadku ludzi uczących się jest sprawą zasadniczą, ale i dyskusyjną, kwalifikacje, a raczej ich brak oraz dyspozycyjność. Cechy te ze względu na specyfikę osób, które ubiegały się o pracę, w zasadzie były poza ich zasięgiem. Najczęściej osoby poszukujące pracy robiły to po raz pierwszy na studiach, więc doświadczenia w pracy nie posiadały, tym bardziej trudno było się im wykazać odpowiednimi kwalifikacjami. Jeśli chodzi o dyspozycyjność, to studenci mogli się nią wykazać, ale zgodnie z zasadą „coś za coś”, czyli praca kosztem nieodbytych zajęć na uczelni. W dalszej kolejności potencjalny pracodawca, zdaniem badanych studentów, wymagał zaangażowania – 13% ankietowanych wskazało na tę cechę. Na pracowitość oddało głos 12%, 10% opowiedziało się za znajomością języków obcych oraz 8% wskazało na podejście do pracy.

W następnym, siódmym pytaniu studenci mieli wskazać, ich zdaniem, największe bariery w znalezieniu pracy (rysunek 4).

Największą barierą w uzyskaniu pracy, zdaniem studentów, był brak doświadczenia. Wskazało na tę barierę 45% ankietowanych. 30% opowiedziało się za brakiem odpowiednich kwalifikacji do wykonywania pożądanej pracy. 20% badanych zauważyło dużą konkurencję, która utrudniała pozytywne przejście przez rozmowy kwalifikacyjne i otrzymanie upragnionej pracy.

Rys. 4. Największe bariery w znalezieniu pracy

Źródło: Opracowanie na podstawie ankiet.

Pytania ósme i dziewiąte miały charakter otwarty i dlatego zostaną omówione pod koniec artykułu oraz zaprezentowane w formie wskazówek dla młodych osób, które w przyszłości będą poszukiwały pracy po raz pierwszy.

Kolejne, dziesiąte pytanie było związane z charakterem obecnie wykonywanej pracy przez ankietowanych studentów: 50% z nich zadeklarowało, że jest to zatrudnienie tymczasowe. 32% badanych stwierdziło, że jest to praca docelowa, satysfakcjonująca, a tylko 13% pracujących studentów twierdziło, że wykonuje pracę przypadkową.

Następnie chciano się dowiedzieć, czy obecna praca w jakiś sposób jest związana z kierunkiem studiów i otrzymywanym wykształceniem. W pytaniu jedenastym studenci odpowiedzieli, że obecna praca tylko u 15% badanych pokrywa się z posiadanym wykształceniem i jest zgodna z charakterem pobieranego wykształcenia, a 85% badanych studentów deklarowało wykonywanie pracy niezgodnej z wykształceniem.

Obecnie znajomość języków obcych jest podstawową umiejętnością, o którą pytają i której wymagają jej potencjalni pracodawcy. Studenci poszukujący pracy charakteryzowali się w 43% dobrą znajomością języków obcych, w tym przede wszystkim był to język angielski i w drugiej kolejności język niemiecki. 36% ankietowanych określiło swoją znajomość języków jako biegłą. Deklarowali te umiejętności w przypadku znajomości języka angielskiego i niemieckiego, natomiast niewielki odsetek wskazał na język rosyjski i francuski. Słabą znajomość języków obcych deklarowało 21% osób biorących udział w badaniu.

W pytaniu trzynastym pytano o to, czy trudno było znaleźć pracę. Ogólnie 60% badanych deklарowało, że łatwo znaleźli pracę, co nieco dziwi, biorąc pod uwagę średni czas poszukiwania (59 dni) potrzebny na znalezienie zatrudnienia. 40% badanych sprawiło to znaczną trudność.

Interesujące było to, jaki rodzaj umowy o pracę podpisali pracujący studenci. W odpowiedzi na pytanie czternaste 40% badanych zadeklarowało, że otrzymało umowę na czas nieokreślony, 23% na czas określony, 23% badanych pracowało na zlecenie, 17% miało umowę tymczasową i 13% pracowało bez umowy.

Niezmiernie ważne wydaje się, aby decyzja związana z podjęciem dalszej nauki była skorelowana z tym, jakie możliwości oferuje to dodatkowe wykształcenie na rynku pracy. Młodzi ludzie w pierwszej kolejności wybierają jednak dany profil kształcenia, a dopiero po kilku latach stają przed wyborem: Jaką pracę podjąć? Znajdują się na rynku pracy, który nie do końca spełnia ich oczekiwania. Zjawiskiem powszechnym na polskim rynku pracy jest nadmiar absolwentów pewnych kierunków studiów, dla których pracy w zawodzie nie ma. Z badań wynika, że są to humaniści, ekonomiści, psychologowie, pedagodzy. Natomiast brakuje absolwentów po kierunkach technicznych⁵. Niezmiernie ważna jest, z punktu widzenia zmniejszenia bezrobocia i dopasowania ofert pracy do osób poszukujących zatrudnienia, współpraca pomiędzy sektorem edukacji a rynkiem pracy, polegająca na dopasowaniu oferty edukacyjnej do wymogów dynamicznie zmieniającego się rynku pracy. Elastyczne tworzenie nowych specjalności i regulowanie przyjęć na już istniejące kierunki studiów w dużym stopniu mogłoby pomóc w efektywniejszym funkcjonowaniu rynku pracy i ograniczeniu bezrobocia strukturalnego wśród absolwentów uczelni wyższych.

Pytanie piętnaste było związane właśnie z tym zagadnieniem. Badani studenci odpowiadali na pytanie, czym kierowali się przy wyborze kierunku studiów. Połowa z nich myślała o przyszłej pracy, 37% odpowiedziało, że nie myślało wtedy o pracy w przyszłości, natomiast 13% podjęło studia ze względu na możliwość rozwijania swoich zainteresowań, możliwość zdobycia wiedzy, chęć kształcenia oraz kierowało się ambicją posiadania dyplomu wyższych studiów ekonomicznych.

Korzystając ze swojego doświadczenia zdobytego podczas wielu rozmów kwalifikacyjnych, studenci wskazali na cechy, jakie powinien mieć ubiegający się o pracę. Są to cechy pożądane przez pracodawców na rynku pracy. Wymieniane cechy były mocno zróżnicowane, ale były też i takie, które pojawiały się w odpowiedziach regularnie. Posiłkując się odpowiedziami zawartymi w ankietach, można próbować stworzyć wzorzec idealnego kandydata. Kandydat taki powinien być najlepiej po studiach, w pełni dyspozycyjny, z doświadczeniem

⁵ Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie, Ranking zawodów deficytowych i nadwyżkowych w województwie małopolskim w 2010 roku, http://wup-krakow.pl/malopolski-rynek-pracy/badania-i-analizy/zawody-deficytowe-i-nadwyzkowe/mzdin_2010_Maopolska.pdf.

w podobnej branży, pracowity, powinien znać dobrze przynajmniej 2-3 języki obce, powinien być zaangażowany, sumienny, wykwalifikowany, uczciwy, życzliwy, młody, dokładny, odpowiedzialny, kompetentny, szczerzy, powinien dążyć do realizacji założonych celów, charakteryzować się chęcią zdobywania doświadczenia, być punktualny, lojalny, zaradny i komunikatywny.

Zdaniem ankietowanych taki kandydat ma największe szanse na znalezienie wymarzonej pracy. Zestaw powyżej wskazanych cech jest bardzo zróżnicowany i tak naprawdę idealny kandydat nie istnieje. Aby dobrze się przygotować do szukania pracy, warto skorzystać z doświadczenia innych, którzy drogę poszukiwana wymarzonego zatrudnienia mają już za sobą. Poniżej zebrano wskazówki dla tych, którzy są tuż przed tym, aby stać się pełnym uczestnikiem rynku pracy. Ankietowani studenci chętnie dzielili się swoim doświadczeniem i obserwacjami. Zazwyczaj poszukiwanie pracy rozpoczynali od najbliższego otoczenia, przeprowadzając wywiad środowiskowy. W pierwszej kolejności w zasadzie wszyscy badani kładli nacisk na profesjonalne przygotowanie CV i listu motywacyjnego. Najlepiej aby te dokumenty były dostarczone przyszłemu pracodawcy osobiście. Na drugim miejscu znalazło się sprecyzowanie i określenie swoich oczekiwań co do przyszłego zatrudnienia. W dalszej kolejności ankietowani zdecydowanie opowiedzieli się za przeciwieństwem odpowiedzi do przykładowych pytań, jakie mogą się pojawić na rozmowie kwalifikacyjnej, wskazując na internet jako dobre ich źródło. Kolejne wskazówki były związane z tym, jak należy się zachować w czasie rozmowy, aby jak najlepiej zaprezentować siebie i swoje umiejętności przyszłemu pracodawcy. Należy, zdaniem ankietowanych studentów, zwrócić uwagę na strój. Ma być schludny i elegancki, zdecydowanie należy unikać ekstrawagancji w ubiorze. W czasie rozmowy należy być otwartym, pewnym siebie, uśmiechniętym oraz przyjść punktualnie na rozmowę. W trakcie poszukiwania pracy należy przejrzeć ogłoszenia w prasie lokalnej i najlepiej stworzyć swój profil na stronach internetowych. Warto się również zainteresować stażami. Duży optymizm i cierpliwość oraz gotowość poświęcenia czasu na szukanie pracy może przynieść zadowalające rezultaty. Mile widziany jest własny samochód, dobrze zdana matura oraz aktualne badania potwierdzające dobry stan zdrowia.

Zestaw powyżej zamieszczonych wskazówek może stanowić nieocenioną pomoc w poszukiwaniu wymarzonej pracy dla wszystkich tych, którzy robią to po raz pierwszy.

Podsumowanie

Z przeprowadzonych badań wyłania się sylwetka pracującego studenta, który jest studentem pierwszego roku studiów niestacjonarnych, dobrze mówi przynajmniej jednym językiem obcym. Po wcześniejszym profesjonalnie przygotowanym CV i liście motywacyjnym znalazł i podjął pracę, bo zmusiła go do

tego konieczność zdobycia dodatkowych środków finansowych. Pracy szukał średnio 59 dni i udało mu się dostać pracę stałą. Jest zatrudniony na umowę o pracę na czas nieokreślony, pracuje w kraju, w miejscu, gdzie się uczy. Podjętą pracę traktuje jako tymczasową i jest ona niezgodna z posiadanym lub oczekiwanym wykształceniem. Deklaruje, że nie było trudno znaleźć pracy, a największa bariera w dostaniu wymarzonej pracy to brak doświadczenia, jakiego oczekiwał pracodawca.

Przeprowadzenie ankiety pozwoliło poznać i opisać sytuację studentów UE w Krakowie poszukujących zatrudnienia. Choć przebadana grupa nie jest zbyt liczna, to wydaje się, że w dobry sposób oddaje ogólną tendencję zachowań studentów na rynku pracy.

Aneks

Ankieta badająca aktywność zawodową wśród studentów Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie w roku akademickim 2010/2011

Ankieta jest skierowana do osób, które poszukiwały pracy i zatrudniły się, jednocześnie studiując. Ankieta jest anonimowa.

Proszę odpowiedzieć na poniższe pytania, zakreślając właściwą odpowiedź lub udzielając własnej w miejscu do tego przewidzianym.

Rok nauki..... rodzaj studiów.....

Pytanie 1. Co cię skłoniło do poszukiwania pracy?

- a) zdobycie doświadczenia zawodowego
- b) konieczność finansowa
- c) inna przyczyna.....

Pytanie 2. Jak długo poszukiwałeś/poszukiwałaś pracy?

Wpisz liczbę dni.....

Pytanie 3. W jaki sposób szukałeś/szukałaś pracy i z jakich źródeł korzystałeś/korzystałaś?

- a) Internet
- b) znajomi
- c) rodzina
- d) prasa
- e) inne.....

Pytanie 4. Jakiej pracy szukałeś/szukałaś?

- a) sezonowa
- b) tymczasowa

- c) stała
- d) inna

Pytanie 5. Jakie jest twoje preferowane miejsce zatrudnienia?

- a) kraj
- b) miejsce studiowania
- c) miejsce zamieszkania
- d) zagranica

Pytanie 6. Na co największą uwagę zwracali pracodawcy w czasie rozmowy kwalifikacyjnej?

- a) dyspozycyjność
- b) znajomość języka
- c) doświadczenie
- d) kwalifikacje
- e) zaangażowanie
- f) pracowitość
- g) podejście do pracy
- h) inne.....

Pytanie 7. Jakie są twoim zdaniem główne bariery znalezienia pracy?

- a) brak doświadczenia
- b) brak wystarczających kwalifikacji
- c) za duża konkurencja
- d) duże bezrobocie
- e) brak czasu
- f) inne.....

Pytanie 8. Jakie są twoim zdaniem cechy idealnego kandydata?

.....

Pytanie 9. Jakie są twoim zdaniem podstawowe czynności, jakie należy podjąć przed poszukiwaniem pracy?

.....

Pytanie 10. Jaka jest obecna praca?

- a) docelowa
- b) tymczasowa
- c) przypadkowa

Pytanie 11. Czy obecna praca jest zgodna z wykształceniem?

- a) tak
- b) nie
- c) były niezbędne szkolenia

Pytanie 12. Jaka jest znajomość języków poszukującego pracy?

- a) biegła, jakie.....
- b) dobra, jakie.....
- c) słaba, jakie.....

Pytanie 13. Czy trudno było znaleźć pracę?

- a) tak
- b) nie
- c) największa trudność to.....

Pytanie 14. Jaki charakter ma umowa o pracę?

- a) tymczasowa
- b) umowa na czas określony
- c) umowa na czas nieokreślony
- d) zlecenie
- e) bez umowy

Pytanie 15. Czym kierowałeś/kierowałaś się przy wyborze kierunków studiów?

- a) przyszłą pracą
- b) nie myślałem/myślałam wtedy o pracy
- c) inny powód.....

Dziękuję za wypełnienie ankiety

STUDENTS OF THE ECONOMIC UNIVERSITY IN KRAKÓW ON THE LABOUR MARKET – QUESTIONNAIRE SURVEY

Summary

Topic addressed in this study is extremely important and timely in terms of economic activity in the labor market still young and still learning. Currently, they are becoming more numerous and often sought after group of employees by employers, such as those offering internships employee. Requirements of the booming job market for graduates, motivates learners to work even during initial training, in order to make it easier to start after finishing education. It often happens that the work undertaken in college becomes a permanent job for a long time. It can be observed that over the last several years beginning activity among students moved into a learning period, young people no longer wait until the end of the period of study to take up employment.